

»Kri, kri,« je tulilo, »nevesta' krvavi,« je cvililo, in otroške zabave, prešerne, nedolžne, vesele, je bilo konec.

»Nevesta' se je krivila pod nevidnimi udarci, ki so jo pa zadevali tem polneje, čim širje je bočila hrbet in čim globlje ji je klecalo telo...

Otroci so se še enkrat ozrli, da se prepričajo, ali je privid ali resnica, kar so videli in, ko so zapazili tanek curek krvi, kako si brzo išče struge izpod ženinih pleč naravnost proti rešetki kanala sredi dvorišča, so je nemi od groze odcvrli vsak v svoje gnezdo.

Ko so tisti večer družine legale spat, so otroci prišli na dan s svojo skrivnostjo. In če jim odrasli niso verjeli, so se sklicevali drug na drugega kot na priče. Pa ni nič zaleglo.

Star Žid, ki je bil oče enajstim takim »pričam', malo da ni segel po šibi. Otrokom ni mogel razložiti, kar je razložil ženi, ki pa tudi ni vedela, komu naj bi verjela, njemu ali otrokom. Menim, da ga je prav zato tudi gledala tako verno in iz spoštovanja pred njim pritrjevala vsaki njegovi besedi.

»Ni se čulo in se ne bo, da bi Rimljani bičali žensko. Kdor trdi, da je to videl, je iz uma ali laže. Otrok pa, ki to trdi, je lahko tudi prebujne domišljije in ga je treba na pameten način navesti na resnico...«

Gospod predsednik

Kaj imam še?« je vzdihnil Kajfa in nejevoljno porinil kup aktov daleč od sebe tajniku, ki je stal na robu preproge in čakal na podpise, malone v naročje.

»Centurijon mestne čete, tisti s kozjo brado, saj ga poznate... Potem je še podpredsednik Meremot, ki se mu mudi... In naposled čaka še Pinehas, novinar Pinehas; njemu se mudi najbolj.«

»Ali stotnika pošilja Pilat?«

»Vse kaže.«

»Po vrstnem redu torej, kakor so: prvi naj pride stotnik.«

Kajfa je vstal, še preden so se odprle duri. Šel je stotniku do polovico sobe naproti, ga pospremil do svoje mize in ga z blago kretnjo potisnil na stol.

»Kaj prinašate dobrega, visokorodni, kaj bo pač dobrega...? Presvetlega upravitelja, gospodarja svojega in našega — ste že videli danes?«

»Prav od njega prihajam. Prav on me pošilja. Ne more se pomiriti... Že to, da ga je moral soditi, mu je bilo neljubo, sploh da se je moral vtakniti v zadevo, mu je bilo neprijetno... In zdaj še ta sodba... taka sodba...«

»Moral?« Kdo pod Jehovo bi mogel presvetlega pripraviti do tega, da kaj »mora'? Dragi visokorodni, odkar sem predsednik judovskega vélikega zbora in tako rekoč predstavnik naroda pred rimsko oblastjo — v najvišji instanci, v najvišji instanci (Kajfa je strmo dvignil kazalec s krasnim rubinom), rimski upravitelji ustrezajo našim upravičenim, našim u-pra-vi-če-nim željam (Kajfa je zopet dvignil kazalec z rubinom), siliti pa se ne dajo. Bilo bi tudi smešno... Kdo pa je naposled odgovoren pred

rimskim cesarjem, če ne upravitelj? Presvetli je ravnal prav po svoji izbrani volji in pameti, upoštevaljoč naše srčne želje, srčne želje vsega ljudstva, da se tako izrazim...«

»Ni to, gospod predsednik, ni to« — stotnik se je nemirno presedel na oblazinjenem stolu — »pravde imajo svoja ozadja in sodbe imajo svojo usodo, morda neizbežno usodo... Ni to — le nemir je, ki se nas polašča, odkar... ko gledamo...«

»Dovolite, da vas ustavim: Od kedaj računate ta svoj nemir in kaj gledate?«

»Najprej so tu okoliščine, ob katerih je umrl...«

»Gospod stotnik, kdo? Kdo — umrl? O kom blagovolite govoriti?«

»Menda vendar niste gluhi in slepi? Kolikor se spominjam, in tudi vi se boste spominjali, je v petek popoldne nekdo izdihnil na križu ob čudnih okoliščinah...«

»Vidite, visokorodni, zdaj ste bili jasni. Gre torej za smrt onega... Lahko mi bo odgovarjati, če vem, koga blagovolite imeti na misli... Osebo imava, zdaj še povejte, kaj vas na tej smrti toliko vznemirja?«

»Pošilja me sam upravitelj.«

»...Kaj presvetlega vznemirja na smrti, ki je bila kakor vse druge? Periferija našega puščavskega mesta je videla že nešteto takih smrti. In še jih bo videla, če hočemo, da bo mir. Se presvetli mogoče kesa?«

»Rad bi bil pomirjen, da se mu ne bi bilo treba kesati. Kesati se mu hoče...«

»Sporočite presvetlemu, da je mož zaslužil smrt, da kot predsednik judovskega velikega zbora nisem mogel predložiti milejše kazni in da bi bilo vsako oklevanje na škodo ne nam, ki nismo vredni, da nas imenujete v isti sapi z našimi gospodarji, temveč njemu.«

»Upravitelj vam je ustregel, hotel vam je ustreči. Ali pa je ustregel tudi pravici? Ne moremo se ubraniti vtisu, da je bila vaša osebna želja, gospod predsednik, vaša osebna ambicija... da se otresete tekmeca...«

Kajfa je užaljeno vstal. Gnevno je razpotegnil obraz, gnevno razmahnil roke:

»Če mislite, da sva bila z onimle tekmeca — in v čem tekmeca, in od kdaj tekmeca, in čemu tekmeca? — potem z vami ne morem govoriti dalje. Ni vam jasna moja pozicija... zaleteli ste se, nemilo zaleteli. To ne more biti sporočilo presvetlega, centurijon?«

»Že mogoče, da ni, že mogoče, da sem se nerodno izrazil... Toda mož je vendar iz groba vstal in hodi živ in zdrav po mestu...«

»Kdo, Nazarenčan? O njem govorite?«

»O kom drugem?«

»Ne le da so ga njegovi ukradli, že naprej sem vedel, da ga bodo, in niti ukrenil nisem ničesar, da ga ne bi... Se pravi, na oči sem dal zastražiti grob, da bi ne bilo očitkov. To pa je tudi vse. Če bi bil hotel tatvino preprečiti, bi bil ravnal drugače. Naj ga imajo, sem si rekel, naj ga pokopljejo še enkrat, sami naj ga pokopljejo, tako, veste, z vsemi judovskimi ceremonijami, zato da bo mrtev tudi zanje. Če hočete ljudstvu zvezati jezike, če mu hočete vzeti iz ust bajke in pripovedke o tem, da nekdo ,še

živi, ki je po vseh pravilih že davno mrtev, mu morate izročiti truplo. Preprosto... izročiti truplo, dovoliti, da ga ukradejo... Ali zdaj razumete?»

»Pripovedke so pa vendarle nastale, če so res samo pripovedke, da hodi okrog živ in zdrav in obiskuje svojce?«

»Bodite prepričani, da je ali živ ali pa je pripovedka, da živi... tertium non datur. Da je živ, vedó oni sami najbolje, saj imajo — truplo... ha ha... he he...«

Stotnik se je dvignil, bolj omamljen od take argumentacije kot pa pomirjen, in se je blede nasmehnil:

»To so le osebna čustva presvetlega... Drugače bo stvar najbrž v redu. Upam vsaj. Na svidenje, gospod predsednik!« —

Ko je vstopil podpredsednik Meremot, ogromen, zavaljen starec težke sape, pa bistrih, nemirnih očesc, je Kajfa že zopet sedel v svojem naslanjaču. Ni vstal, ni šel vstopivšemu naproti. Meremot je odložil neke papirje in je tiho sedel na stol, ki je na njem pravkar še sedel stotnik.

Dolgo sta se gledala s Kajfom brez besed. Kajfa nikakor ni maral pričeti razgovora; vse se mu je zdelo nevarno, česar koli bi se pritaknil v tem trenutku...

Meremot je pogladil svojo dolgo sivo brado in tudi Kajfa je pogladil svojo. Meremot se je ozrl na konice svojih sandalov in tudi Kajfa je storil takisto.

Naposled je moral spregovoriti Kajfa.

»Poklical sem te, moral sem te poklicati... On živi. Hodi po ulicah in obiskuje svoje.«

»Kdo — on?« se je razrepenčil Meremot in Kajfu se je storilo milo... Ni tri minute tega, je pomislil, kar sem nahrulil Pilatovega stotnika z istim vprašanjem, in že hruli Meremot nad menoj...

»Vsaj midva si ne laživa, dragi podpredsednik. Če bi govoril o sebi, da živim, ko si me bil ti svečano pokopal, bi še razumel... Tako pa, prosim te, kar zagrizi v kislo jabolko in bodiva si edina vsaj o pomenu besed, ki jih govoriva. On — no, on — kdo drug?«

»Ne zameri, dragi predsednik, če sem malce oprezen« — Meremot se je plaho ozrl na vse strani — »ulice so polne govoric, vsake pol ure drugačnih, govorica prehiteva govorico in, ko jaz mislim nanj, kdo ve, na koga misliš že ti? Svet je danes kar čuden.. Mnogo je bilo namigovanj in napovedovanj, da bo vstal tretji dan. Kar nas je treznejših, smo mirno pričakovali dne, ko bo trikrat križani in petkrat mrtvi mož — planil iz groba. No, in — zgodilo se je. Ne moreš vzeti ljudem govoric iz ust, če imajo razloge zanje; vsi so enih misli: če se govori, mora vendar biti kaj resnice na tem. Resnica pa ne more biti polovična ali tretjinska: samo cela more biti ali pa je ni. Ali je živ ali je mrtev.«

»Živ je, živ; sprehaja se po ulicah in je po pripovedovanju prič toliko lep, da se ustavljajo ne samo ženske, temveč tudi moški. Dvojna naloga nas čaka zdaj: da onemogočimo njega, ki je vzrok bajkam, in da onemogočimo bajke same. In zato sem te klical.«

Zopet je Meremot zapičil pogled svojih očesc v konice sandalov, pozibal se je z rokami v hlačnih žepih na blazinah stola, pozibal pa se je

tudi na vsakem zlogu, ki ga je izgovoril, vendar ne ustavlja se pri nobeni besedi delj, kot je bilo potrebno.

»Dobro veš, dragi Kajfa, da smo že dolgo nezadovoljni s teboj. Vlada, kakršno si uvedel ti, je nemogoča za daljši čas. Najbrž misliš, da smo mi drugi tepci. Opozarjal sem te od seje do seje, da si v zmoti. V zmoti si, če misliš, da moreš s politiko tajeja, ki si ž njo pričel svoje slavno predsedovanje, nadaljevati tudi v času, ki je resnici — brezbožni resnici — na vso moč naklonjen. Še vedno ne morem verjeti, da živi on, ki si ga ti na križ pribil, ki ga je dal Pilat sneti v nečas in ki sta ga dva naša odpadnika pospravila v svoj grob. Pa tudi če bi tako bilo — ali ni že čas, da začneš o tem razmišljati ti, ki v vsako stvar vtikaš svoj nos, samo ne v one, ki si jih sam skuhal in ki naj bi jih zdaj sam polokal?«

Kajfa je že nekaj časa prestavljal noge pod pisalnikom, dvigal prste in pete, pete in prste — preproga pod njim je bila tako globoka, da se gibanje ni videlo. Nemirna pa so bila kolena in tudi na licih mu je poigravalo to gibanje nog, dokler ni zastavil odločilnega vprašanja:

»Dragi Meremot, izvoljeni podpredsednik judovskega vélikega zbora, večni kandidat za mesto, ki ga zdaj slučajno zavzemam jaz, nepogovornjivi opozicionalec Meremot — s čim zamašimo ljudem usta — Nazarečan živi!«

»Prav bi bilo,« je spregovoril Meremot po daljšem molku, ki ga je nategnil prav zato, da bi se zdela beseda pomembnejša, »prav bi bilo, dragi Kajfa, da še danes ta dan odstopiš.«

Kajfa je poniknil, pa se je takoj zopet zravnal.

»Podpredsednik si bil zboru, ki je sklenil njegovo smrt. Brez glasov opozicije bi nikoli ne bilo te pravde — s takim koncem še celo ne. To veš ti najboljše. Mar želiš, da se zdaj ločimo in da krenemo vsak v svojo smer? Samo izvoli, zgodilo se bo!«

Meremotu so stopile potne kaplje na čelo, nežne kapljice na ogromno mastno ploskev njegovega čela...

»Kar se je sklenilo v zboru, je sklenjeno z vsemi glasovi. Vsaj navzven. Če pa misliš, da bom kdaj tajil, kar sem pred vami hotel, se motiš, kakor si star in bi ti niti zameriti ne mogli...«

»Saj to je: v imenu enega in edinega, celotnega in enodušnega naroda smo zahtevali, kar smo zahtevali. Opozicija je imela priliko...«

»In jo je tudi izrabila. Jaz na primer —«

»Ti si bil proti.«

»In sem proti še zdaj.«

»Mnogo te to stane...«

»Ne stane me nič, samo kar je res, je res...«

»Moje mesto ti je na razpolago.«

»Zdaj?«

»Dà, prav zdaj.«

»In kako naj se branim očitkov, ki bodo leteli na ves zbor?«

»Tvoja stvar.«

»Predsednika mi torej ponujaš, ko si mi ga odrekal leto za letom...«

»Ne samo, da ti ga ponujam, tvoj je, tu ga imaš —«

Meremot se je v svoji tolšči vzravnal do neverjetne višine, a se je sesul še isti trenutek.

»Prosim te, kakor prosimo Boga, obdrži predsedstvo, dragi Kajfa, in reši nas nadlog... saj smo jim krivi vsi. Reši nas stisk! Ni izključeno, da bičani, kronani, križani in pokopani Kristus obišče tudi nas, tebe, mene, in kaj potem? Tovariša sva bila in tovariša ostaneva. So razlike v pogledih na probleme: če jih gledam jaz, so taki, če jih gledaš ti, so drugačni. V stvari pa, ki je o njej govor, imej ti besedo za nas vse, lepo te prosim... Tāk, vstal je, praviš, hodi med nami in se razgovarja z radovedneži?«

»Nisem ga videl sam, moram pa verjeti njim, ki so ga videli. Prerok je, eden v vrsti prerokov. In kako je bilo z njimi, veš sam. Ukanijo te, in naj si še tako oprezen... Torej, Meremot, v imenu skupne stvari, v imenu skupne stvari —«

»Pripomnil bi le, da je ta skupna stvar morebiti drugačna, če jo pogledam jaz, in zopet drugačna, če jo pogledaš ti...«

— molčal boš, najinega razgovora danes kakor da ni bilo in, kar je poglavitno, svojim ljudem boš zavezal gobce. Vse drugo prepusti meni.«

Meremot toliko da ni Kajfa objel; dotaknil se je z nosom njegovega nosu in je odšel tihih korakov, kakor je bil prišel. Njegovemu debelemu zavaljenemu telesu je taka hoja povzročala nemalo truda, zato si je pomagal še z rokami, nalahno veslaje z njimi po zraku. —

»Ko se je v soboto zjutraj Jeruzalem še kopal v megli,« je Pinehas drdral že med durmi, ko je stopal v predsednikov kabinet, »in so prvi žarki oznanjali lep sončen dan, je že vse mesto vedelo za žalostno vest. Pa še in še ni hotelo verjeti srce, kar je skušala doumeti pamet... Očito je bilo kot še nikoli, da pomeni smrt tega človeka za vse judovsko ljudstvo brez razlike svetovnega nazora in strankarske pripadnosti... Vest o smrti se je raznesla po mestu z bliskovito naglico, tudi na deželi so zvedeli zanjo že v zgodnjih jutrnjih urah... Naš list —«

»Kaj pomeni vsa ta čobodra?« je Kajfa pretrgal rusolasega, tankonogega, trepetavega novinarja, ki so se mu sipale besede iz ust kakor grah iz vreče.

»To je začetek poročila o dogodkih, ki so se končali na Golgoti, gospod predsednik. Jutri mora poročilo iziti, vi ga pa še odobrili niste. Ukazali ste, da čakam, kakor da more čakati tudi tiskarna in ekspedicija, kolportaja in občinstvo... Hu, kako bi me obrcali, če list ne bi izšel v čas! Tāk, prosim vas, vsaj zdaj me ne zadržujte... Mož odhaja s tega sveta, ne da bi bil dopolnil štirideset let, v polni moči svojega duha, z vsem bogastvom svojih ogromnih življenjskih izkušenj. Že samo njegovo ime pomeni program in poosebljeno smer, eno samo načelo in merilo za velika duhovna dogajanja...«

»Pa to je slavospev človeku, ki ima zasluge,« ga je znova pretrgal Kajfa, »ne poročilo o smrti zločinca. Najbrž si kje prepisal?«

»Uvodi so vsi enaki, oprostite, gospod predsednik; če bi za vsako smrt delali poseben uvod, bi ljudje niti ne utegnili umreti.«

»Kdo pa ti je vtepel v glavo, da bo list o dogodku sploh poročal? Je to dogodek, besede vreden? In kdo se zanima zanj?«

»Zanimanje pa tako, gospod predsednik, da sem se komaj preril do vas —, skozi goste vrste ljudi, ki oblegajo predsednikovo palačo, da bi zvedeli podrobnosti. Od ranega jutra do poznega večera se ni pretrgala veriga radovednežev... Star možak z dežele, ki ga je pred tri in tridesetimi leti navdušeno pozdravljal... in že težko hodi... Ženica, ki se še spominja... Ozirajo se v okna predsednikovega kabineta, ki so globoko zavešena, čeprav vsakdo ve... Še interpelirani boste v velikem zboru jutri ali po jutrišnjem, boste videli, boste videli...«

»Kaj pa je tako zanimivega na tem dogodku? Po čem vprašujejo ljudje najbolj?«

»Skale... grobovi... mrak sredi dneva... Saj ne vem, s čim bi začel. Pod kalvarijskim brežuljkom je velik mestni kamnolom, kakor veste. Tam je počila skala, nad dve sto stotov težka, že na pol obdelana, in počila je natančno po sredi. Mesto ima ogromno škodo, ker počene skale ne prevzame nihče... Tožba bo in mesto jo bo zgubilo. Sicer so pokale skale tudi drugod, pa te so bile vsaj surove... O grobovih niste ničesar slišali, gospod predsednik?«

»Kaj bi slišal o grobovih? So ti tudi pokali?«

»Pa še kako! Blagovolite se šaliti, kdor pa je bil na micu lesta ...na l-licu mesta, nikomur ni bilo do smeha. Pravijo, da je vstal od mrtvih še sam stari Abraham... Za vašega prednika v službi, častivrednega bivšega predsednika velikega zbora Ahitofela, pa vem, da se je prebudil in da jo je ubral naravnost domov, kjer je bil lom... Saj ste poznali strogega gospoda...«

»Lej, lej, še mene bi zastrašil...«

»In sonce je mrknilo in zvezde so se prižgale in ptice so nehale peti in zemlja se je potresla v tečajih... in kar je najhujše, naravnost simbolno za nas, zagrinjalo v templju...«

»...se je pretrgalo...«

»...se je pretrgalo od vrha do tal...«

»...staro in preperelo, kakor je bilo.«

»Že, že, toda kako naj to zabeleži vladni list: tempeljsko zagrinjalo, pretrgano od vrha do tal, v vladnem listu — ali ni s tem vsega konec? Gospod predsednik, če bi vam glava brnela od dogodkov samo polovico tako kakor meni, bi tudi ne vedeli ne kod ne kam... Beležimo kot kronisti brez komentarja... Saj se nam bodo še vrabci smejali na strehah! Opozicijski tisk že tako pripravlja orgije... Abimelek ne ve, kako bi zabelil...«

»Intervju z mrtvim...«

»Spomnili ste me... na najlepše bi bil skoraj pozabil: grob je prazen in ljudje so ga videli živega... Treba jih bo pozapreti vse in, čim bujnejša je domišljija, tem redkejši naj bo ričet... Kaj pravite na vse to, gospod predsednik? List je vaš, kaj boste rekli svojim čitateljem?«

»Sédi in piši,« je velel Kajfa, sédel pa je sam, Pinehas je moral stati.

»Minuli četrtek zvečer je bil na Oljski gori prijet zloglasni Jezus Nazarečan, ustanovitelj nove verske ločine, mazač in čudodelnik. Že naslednjega dne ga je presvetli upravitelj naše dežele, dični prijatelj ce-

sarjev Poncij Pilat, obsodil na smrt; smrtna kazen je bila izvršena še istega dne. Njegovim prijateljem je uspelo, da so truplo ukradli iz zastraženega groba in ga odnesli neznano kam. Preiskava je v teku. Storilce zasledujejo.«

»Je to vse?« se je zavzel Pinehas in si z veliko žepno ruto otrl potno čelo.

»In še to ne bo izšlo, če se mi bo zdelo. Ti bom že še sporočil o pravem času.«

»Kako pa mislite to zagovarjati pred javnostjo?«

»Česar ni v listih, to se ni zgodilo, zapomni si to, Pinehas... In še to: Treba si bo nekaj izmisliti, kar bo pozornost ljudstva odvrnilo od predmeta... nekaj senzacionalnega, dušo in domišljijo grabečega... nekaj, kar bodo vsi čitali in na vse drugo pozabili... nekaj za mlade in stare, moške in ženske, desno in levo... Nekaj, kar ,smrdi do neba' in tako... Boš že našel, saj si žurnalist! Kar jutri prični s tem in na široko se razpiši...«

Lučka

Meja je tako gosta, da dekleta hodi po njej. Vrh mejice hodi, kot da je tam lepa zelena pot... Dekletu so tri leta in za svojo starost-mladost je velika. Lučka ji je ime, in to je njena sreča. Že kdaj bi jo bili zgrešili, da ji ni ime Lučka. V laseh ima namreč pentljo, trak v križ zavozlan in tako mogočen, da se sveti skozi vse vejevje vsega vrtnarjevega vrta, od konca pa do konca. Lučka je vrtnarjeva hči edinka, trije so pomrli pred njo za škrlatico, dva za njo za še težjimi boleznimi. Ostala je sama, rekel bi, resnično sama. Da ni staršev nad njo, bi bila sama, kakor je vsaka lučka na svetu sama...

Ta svet je temà in, kjer je temà, so luči potrebne. Gotovo je duša taka luč in, če je odbrana od mnogih drugih, je luč posebne vrste. Lučka pa je bila lučka, ki ji je pentlja v laseh kazala pot, pot pa tudi drugim, ki po nji Lučka hodi.

Da ni bilo te pentlje, tako bele in blesteče, kdo ve, kam bi se bila zgubila Lučka.

»Kakor Jezus po morju hodiš po mejici,« so jo dražile matere sosede, nevoščljive, da njihovi otroci tega ne umejo.

»Pa mejica me drži...«

»Naj te drži, vendar boš padla; še mar ti ne bo, ko boš padla med osat in kamenje, s tiste svoje mejice...«

Kakor Jezus po morju — to se je zdelo Lučki imenitno, zakaj vedela je, kdo je Jezus in kaj je morje.

In čim večkrat je poskušala to svojo hojo vrh goste pristrižene mejice v šolenčkih, ki jih ni bilo kaj, razen rožaste barve in puha, tem bolj se ji je posrečila.

Toda nekega podvečera je padla; spotaknilo se ji je, ali ob zakrivljeni glogovi veji ali ob popku tulipana, ki je skozi mrak in mrežo mejice prodiral v zrak in dan — padla je, prekopicnila se in obležala na kupu mehkega gnoja, ki ga je bil oče vrtnar pripravil za pozno pomlad.